

Kääntäjän esipuhe

Sanford F. Schram toimii sosiaalityön ja sosiaalitutkimuksen vierailevana professorina Bryn Mawr Collegessa. Hän on kirjoittanut paljon sosiaalipolitiikan poliittisesta ulottuvuudesta (ks. esim. *After Welfare: The Culture of Postindustrial Social Policy* (2000); *Words of Welfare: The Poverty of Social Science and the Social Science of Poverty* (1995)). Joe Soss puolestaan on American Universityn valtiotieteen apulaisprofessori, joka on kirjoittanut sosiaaliapujärjestelmien vaikutuksista kansalaisten arkielämässä (*Unwanted Claims: The Politics of Participation in the U.S. Welfare System* (2000)).

Schram ja Soss arvioivat seuraavassa artikkelissaan yhdysvaltalaisista lehdistökirjoittelua sikäläisestä, vuonna 1996 voimaan astuneesta Clintonin hallinnon sosiaaliapu-uudistuksesta TANF:stä. (Temporary Aid for Needy Families, joka vastaa lähinnä suomalaista toimeentulotukea. Suurin osa sen saajista on yksinhuoltajaperheitä.) Vaikka kyse on Yhdysvaltain sosiaaliapuohjelmasta käydystä keskustelusta, on artikkeli monellakin tavalla ajankohtainen myös suomalaiselle lukijalle, sillä poliittiset diskurssit ja niihin kytkeytyvät järjestelmäratkaisut näyttävät liikuvan entistä liukkaammin kansallisvaltioiden rajojen yli globalisoituvassa maailmassa.

Kommentoidessaan presidentti Clintonin reformia Helsingin Sanomissa (15.9.1997) Keijo Rahkonen totesi, ettei Yhdysvaltoja ole koskaan voinut kutsua hyvinvointivaltioksi eurooppalaisessa mielessä, ja Clintonin reformin jälkeen entistäkin vähemmän. Hän muistutti kuitenkin myös, että ”amerikkalaishenkistä puhetta työvelvollisuudesta kuulee kuitenkin nyt myös rapakon tällä puolen, erityisesti Britanniassa. Saattaa olla, että tämä on vuosituhannen lopun sosiaalipoliittinen linja yleisemminkin länsimaissa, uudenlainen New Deal”.

Köyhien perheiden, erityisesti yksinhuoltajaäitien tilapäiseksi tueksi rakennettu TANF käy tietenkin ymmärrettäväksi vain osana amerikkalaista sosiaalipoliittista mallia. Anneli Anttonen ja Jorma Sipilä (2000, 234) toteavat, että tämä järjestelmä on vahvasti kaksijakoinen. Varakkaat ja keskiluokka järjestävät sosiaaliturvansa yrityskohtaisesti työsopimuksia solmiessaan ja yksityisvakuutuksia hankkimalla, kun taas köyhillä, monilla työttömillä tai matalapalkkaista työtä tekeville on turvanaan niukka ja leimaava sosiaaliapu sekä ruokakuponkijärjestelmä. Tosin järjestelmä tarjoaa sosiaaliavun varassa eläville ilmaisen terveydenhoidon (Medicaid) toisin kuin Suomessa. TANF ei ole luonut tätä kahtiajakoa, mutta on saattanut jyrkentää sitä entisestään.

Tähän käännetyn artikkelin kirjoittajat ovat toisessa yhteydessä (Soss ym. 2001) todenneet, että vuoden 1996 reformi oli pohjimmiltaan suunnattu ”liian hölläkätistä” sosiaaliapua vastaan. He erottavat siinä neljä keskeistä piirrettä, jot-

ka ovat herättäneet myös eniten julkista keskustelua. Reformissa korostuu velvollisuuksien, joista keskeisin on työvelvollisuus, asettaminen tukien saannin vastikkeeksi. Pitkäaikaisen sosiaaliapuriippuvuuden lopettamiseen tähdätään mm. sillä, että asiakas ei voi elinaikanaan saada TANF-apua enempää kuin yhteensä viiden vuoden ajan. Yksinäisten äitien raskauksien vähentämiseen pyritään mm. leikkaamalla uusista lapsista saatavia tukia sosiaaliavun varassa eläviltä. Järjestelmälle on myös ominaista pyrkimys käyttää niin ankaria rangaistuksia, että ne pakotaisivat avun saajat noudattamaan järjestelmän sääntöjä, mikä taas palvelisi muiden tavoitteiden toteutumista. Neljästätoista osavaltiossa otettiin reformin käynnistössä vuonna 1997 käyttöön mm. järjestelmä, jossa koko perhe menettää avustuksensa yhden perheenjäsenen laiminlyödessä kerrankin jotain järjestelmän vaatimuksista, esimerkiksi jäädessä pois pakollisesta tapaamisesta sosiaalityöntekijän kanssa. Tutkijat ovat myös havainneet, että sosiaaliavun saantimahdollisuudet näyttävät määrittävän etnisin perustein – valtioissa, joissa afro- ja latinalais-amerikkalaiset muodostavat keskimääräistä suuremman osan avun saajista, säännöksillä on taipumus olla ankarampia kuin valtioissa, joissa avunsaajat ovat keskimääräistä useammin valkoisia.

Jos reformin onnistuminen tavoitteissaan herättää epäilyksiä, antaa viime aikojen huono taloudellinen kehitys Yhdysvalloissa vielä pontta TANF:ää kohtaan esitetulle kritiikille. Kolumnisti Bob Herbert kirjoitti äskettäin New York Timesissa (19.11.2001), että uudistuksen mahdolliset traagiset seuraukset peittyivät aikanaan näkyvistä hyvän taloustilanteen vuoksi. Herbert siteeraa tarkkailijoita, jotka epäilevät uudistuksen kannattajien olettaneen, ettei lamaa seuraavalla vuosikymmenellä tule. Nyt sosiaaliavun saannille määritetyt enimmäisajat heittävät perheitä ulos turvan piiristä tilanteessa, jossa työmarkkinoiden kyky tarjota ihmisille toimeentulo on heikoimmillaan. Edessä lienee ankara kamppailu kun lain jatkosta ensi vuonna päätetään. Kuten mm. syyskuussa 2001 edustajainhuoneen alaiselle alikomitealle annetut lausunnot TANF:n vaikutuksista osoittavat, arviot ohjelmasta vaihtelevat ylistyksestä ankaraan kritiikkiin¹.

Sosiaalipolitiikan tutkijat ovat viime aikoina kiinnittäneet huomiota politiikan medialisoitumiseen – median merkityksen kasvuun sosiaalipolitiikan suuntavalinnoissa. Sosiaalipoliittisten kysymysten käsittelyä mediassa ja sen vaikutusta ratkaisuihin on kuitenkin tutkittu vähän. Schramin ja Sossin artikkeli tarjoaa yhden esimerkin tällaisen tutkimuksen mahdollisuuksista. Artikkelissa kiinnitetään huomio ennen kaikkea siihen, miten tietynlaisen diskurssin muodostuminen ja vaikiintuminen vallitsevaksi on omiaan rajaamaan ja kehystämään sosiaalipolitiikan käsittelyä niin tutkimuksissa kuin mediassakin. Artikkelissa korostuu tieteidenvälisyys, kirjoittajat yhdistelevät konstruktionistista politiikan analyysia, sosiaalipoliittisten järjestelmien analyysia ja journalismin tutkimusta. He tuovat esiin ja korostavat julkista keskustelua ohjaavien tutkimustulosten ja niiden tulkintojen ”konstruoitua” luonnetta ja poliittisuutta kiistämättä silti tutkimustulosten pohjautumista tosiasioihin. Kritiikki kohdistuu näkökulmien valintaan ja tutkimustulosten tulkintaan. Lisäksi artikkelissa painotetaan sitä, miten tutkimukset ja lehdistökirjoittelu ovat itsessään poliittinen voima, jolla on suuri merkitys sosiaalipolitiikan suuntaviivoista päätettäessä. Artikkelin on itsessäänkin paitsi politiikan tutkimusta myös poliittinen kannanotto. TANF saatettiin 1996 voimaan demokraattien ja republikaanien toimesta yhteisvoimin, mutta Yhdysvaltain poliittinen vasemmisto näyttää nyt suhtautuvan siihen yhä kriittisemmin. Artikkelin heijastelee näitä näkemyksiä.

Toimittajan tai journalismin tutkijan kannalta artikkeli tuo esiin sosiaalipolitiikkauutisoinnin ja sen arvioinnin vaikeudet. Artikkelin osoittaa, miten poliittiset ideat helposti kätkeytyvät sosiaaliturvan järjestelmien moninaisuuden ja niistä

tehtyjen arvioiden ”objektiivisuuden” taa. Suomessa on mm. kiinnitetty huomiota siihen, miten 1990-luvun laman aikaiset sosiaaliturvan leikkaukset toteutettiin strategisesti niin, että ne kohdistuivat ankarimmin poliittisesti heikkoihin kansalaisryhmiin. Perusteellista keskustelua leikkausten tavoitteista ei koskaan varsinaisesti käyty. Silti leikkaukset, tarkoituksella tai tarkoittamatta, näyttävät jälkikäteen vieneen suomalaista järjestelmää pois päin pohjoismaisesta hyvinvointivaltiota.

Kiireen paineessa kamppailevien toimittajien näkökulmasta järjestelmät muodostavat helposti ”viidakon”, josta on vaikea saada tolkkua. Tämä ohjaa journalisteja turvautumaan virallisiin näkemyksiin aina kun se vain on mahdollista. Tämän artikkelin kirjoittajat kuitenkin korostavat kriittisen journalismin merkitystä – median konstruoimat ”menestystarinat” vaikuttavat siihen, mihin suuntaan politiikkaa jatkossa ohjataan.

Viite

- 1 Kannanotot löytyvät verkosta osoitteesta:
http://www.house.gov/ed_workforce/hearings/107th/21st/welfare92001/wl92701.htm

Lähteet

- Anttonen, Anneli & Jorma Sipilä (2000)
Suomalaista sosiaalipolitiikkaa. Helsinki: Vastapaino.
- Herbert, Bob (2001)
The Vanishing Act. New York Times, 19.11.2001.
- Rahkonen, Keijo (1997)
Clintonin sosiaaliuudistus romuttaa amerikkalaisen hyvinvointivaltion mallin. Helsingin Sanomat, 15.9.1997.
- Soss, Joe, Sanford F. Schram, Thomas P. Vartanian & Erin O. Brien (2001)
Setting the Terms of Relief: Explaining State Policy Choices in the Devolution Revolution. American Journal of Political Science, 45:2, 378–395.